

ER ARANÉS, LENGUA DERA VAL D'ARAN

Era Val d'Aran e Catalonha

Er aranés ei ua varietat dera lengua occitana pròpria dera Val d'Aran, a on se parle des deth sègle XI. Aguest territòri, de 620 km², s'encossèc a Catalonha en 1175 peth Tractat d'Emparança, cambièc de mans diuèrsi viatges pendent eth sègle XIII enquia qu'en 1313 es aranesi decidiren per votacion populara era permanéncia ena Corona catalano-aragonesa, ath madeish temps que Jaume II autregèc un conjunt de privilègis nomenat Era Querimònia, vertadèra carta magna d'Aran. En 1411 era Val s'integrèc de manèra paccionada en Catalonha.

Er aranés, lengua pròpria e oficiau dera Val d'Aran

Er Estatut de Catalonha de 1978 establís qu'*Era parla aranesa serà objècte d'ensenhament e proteccion*. Era Lei 16/1990, de 13 de junh-sèga, sus eth regim especiau dera Val d'Aran, que balhe ara Val un regim d'autonomia administratiua, reconeish era adscripcion der aranés ena lengua occitana e establís qu'*Er aranés, varietat dera lengua occitana e pròpria d'Aran, ei oficiau ena Val d'Aran. Tanben ne son eth catalan e eth castelhan cossent damb er article 3 der Estatut d'autonomia*.

Era madeisha Lei dispause qu'*era Generalitat e es institucions d'Aran an d'adoptar es mesures que s'an de besonh entà garantir eth coneishement e er us normau der aranés* e balhe plea competéncia ath Conselh Generau d'Aran en tot aquerò que tanh ath foment e ensenhament der aranés.

Segontes aquestes normes, er aranés ei ensenhat en toti es nivèus der ensenhament obligatòri e tanben ei tengut coma lengua veiculara e d'aprentissatge, e eth Conselh Generau e es ajuntaments d'Aran tien normaument er aranés ena sua documentacion intèrna e enes comunicacions damb es ciutadans e ciutadanes d'Aran. Era Generalitat e eth Conselh procurèn er ensenhament der aranés ath persohnau que trabalhe ath servici de totes es administracions publicques destinat ena Val d'Aran.

Era Val d'Aran, unic territòri d'Occitània a on era lengua pròpria ei reconeishuda e oficiau

Per tot aquerò, era Val d'Aran ei eth solet territòri de tot eth domeni lingüistic d'Occitània a on er aranés a ua reconeishença oficiau e ua proteccion institucionau. De resultes d'açò, tanben ei eth territòri de lengua occitana a on aquesta ei mès viua e coneishuda entre era poblacion. Se laguens dera Occitània francesa eth percentatge dera poblacion que sap parlar era lengua occitana ei d'un 16%, en Aran despasse eth 60%.

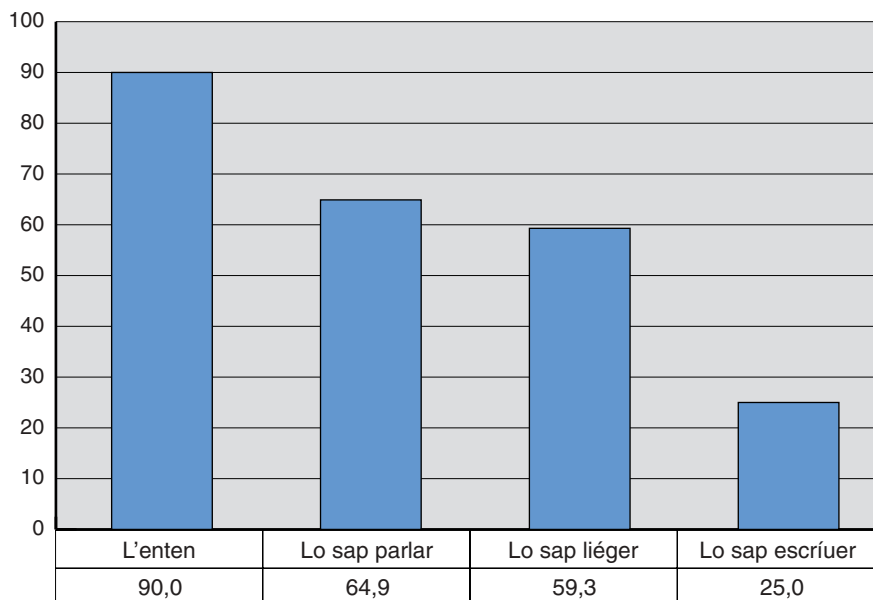
En 1996 viuien ena Val d'Aran 7.130 persones, eth 90% des quaus lo comprenien e eth 65% lo sabie parlar, maugrat qu'es coneishements d'aranés non se distribuïssen unifòrmament per tota era Val:

Cartina politica della Val d'Aran



era comprenença e era parla son mès granes en Canejan, Bausen, Les, Bossòst e Naut Aran, en tot qu'era capacitat d'escritura ei relativament superiora ena zòna de Mijaran. Era edat, eth lòc de neishença e eth nivèu d'instruccion son variables que cau tier en compte entà comprèner aquesta distribucion.

*Coneishement der aranés
dera poblacion dera Val
d'Aran de 2 e mès ans eth
1996.
Percentatges*



Hònt: Elaboracion pròpria des dades facilitades per Idescat.